

Значення політичних комунікацій у здійсненні державного управління

Марія ЛОГУНОВА,

кандидат філософських наук, доцент кафедри державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентіві України

Французький філософ Монтеस्क'є визначав демократію як систему узгоджувальних механізмів, балансів та противаг. Таке розуміння демократії особливо актуальне на сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли відносини між різними гілками влади внаслідок незавершеності політичної реформи набули конфліктного характеру. Боротьба за повноваження, відкрите і приховане протистояння центрів прийняття державно-управлінських рішень ускладнює процес формування державної політики України.

За цих умов важливого значення набуває готовність, здатність і уміння всіх центрів прийняття державно-управлінських рішень використовувати ефективні механізми узгодження позицій і на цій основі реалізовувати конституційний принцип стримувань і противаг. Світова практика демократичного політичного врядування пропонує низку нормативно-правових, управлінських, технологічних механізмів налагодження дієвої системи стримувань і противаг у процесі здійснення державного управління. Серед таких механізмів — політичні комунікації як важливий засіб підвищення ефективності державного управління, формування нового типу взаємовідносин між центрами прийняття державно-політичних рішень.

В умовах бурхливого розвитку інформаційної сфери влада, її політичні структури й інститути суттєво змінюють способи використання нових комунікативних технологій. Державні структури дедалі ширше використовують технології PR-комунікацій, засоби політичної реклами, інші методи комунікативного впливу для спілкування з суспільством, налагодження і підтримки контактів з політичними партнерами і опонентами.

Як свідчить суспільна практика, розвиток політичних комунікацій зумовлений ускладненням способів організації політичного спілкування. Нині здатність учасників політичного дискурсу налагоджувати стосунки безпосередньо пов'язана з наявністю у них ефективних каналів комунікації, вмінь і навичок ефективно застосовувати прийоми спілкування, і що не менш важливо, необхідних для цього ресурсів. Від рівня володіння засобами політичної комунікації великою мірою залежить становище у сфері політики тих чи інших суб'єктів, які завдяки вмінню здійснювати ефективні комунікації можуть або втратити, або набути конкурентоздатність на політичному ринку.

Інформація відіграє суттєву роль у політичному процесі як фактор порозуміння, зближення, консолідації суб'єктів політики, узгодження інтересів різних суспільних груп всередині кожної конкретної країни і суверенних держав на міжнародній арені. Це зумовлено тими об'єктивними властивостями, які їй притаманні: по-перше, оперативністю; по-друге, здатністю охоплювати впливом велику кількість споживачів; по-третє, доступністю отримання та психологічними властивостями, а саме — можливостями за допомогою сучасних технологій впливати на громадську думку, настрої тощо.

Науковці по-різному тлумачать зміст поняття комунікації. У широкому значенні — це різновид взаємодії між тими чи іншими суб'єктами інформаційного впливу за

посередництвом певного визначеного об'єкта, тобто повідомлення. Отже, мова йде про взаємодію певних людей, груп людей, соціальних інститутів, суспільства загалом. Український дослідник В. Бебик пропонує таке визначення поняття комунікації: «Комунікація — це опосередкована і цілеспрямована взаємодія двох суб'єктів, яка може відбутися як в реальному, так і віртуальному просторі і часі» [1, с. 28]. Будь-яка комунікація, вважає він, передбачає передачу інформації, тому визначає відносини і, як наслідок, взаємовідносини між суб'єктами, які перебувають у процесі комунікації.

Політика як суспільне явище більшою мірою, ніж інші види людської діяльності, потребує спеціальних засобів інформаційного обміну, встановлення і підтримки постійних зв'язків між її суб'єктами. Саме тому комунікація є обов'язковою складовою політики загалом та державної політики зокрема. «Якщо, наприклад, економіка цілком може функціонувати на основі ринкового саморегулювання при обмежених, переважно безпосередніх формах взаємодії людей, то політика неможлива без опосередкованих форм спілкування і спеціальних засобів зв'язку між різними носіями влади, а також між державою і громадянами», — зазначають російські політологи В. Пугачов та О. Соловйов [2, с. 253]. Це, на їх думку, зумовлено самою природою політики як колективної, складно організованої, цілеспрямованої діяльності, спеціалізованої форми спілкування людей з метою реалізації групових цілей та інтересів, які торкаються усього суспільства. Отже потреба в політичних комунікаціях впливає з самої суті політики, оскільки колективний характер цілей, що реалізуються у політичному впливі, передбачає їх обов'язкове усвідомлення, сприйняття, а також координацію діяльності різних суб'єктів політичної діяльності.

Аналіз підходів до змісту поняття політичної комунікації дає підстави зробити висновок про те, що комунікація більшістю науковців визначається як процес суспільної взаємодії за допомогою повідомлень, змістом яких є державне управління, здійснення влади та політики. Ця взаємодія відбувається в різних формах: від приватних зустрічей керівників держави до випуску спеціальних інформаційних видань і виступів політиків на сесіях і зібраннях. Так, В. Бебик вважає, що політична комунікація — це процес передачі і обміну спеціальною політичною інформацією, що циркулює між частинами політичної системи, між політичною і суспільною системами, а також між суспільними групами та індивідами [1, с. 28].

Підхід до політичної комунікації як до процесу означає, що основним у її здійсненні є досягнення інформаційної спільності учасників комунікації, забезпечення їх ідейної єдності. Саме це дає змогу державі розраховувати на підтримку населення, партіям — встановлювати контакти зі своїми прибічниками чи формувати передвиборчі коаліції, а гілкам влади — досягати порозуміння, узгоджувати позиції, визначати шляхи реалізації єдиної державної політики. Завдяки цьому політичні комунікації в країнах розвинутої демократії стали потужним інструментом масштабних суспільних змін, ефективним механізмом досягнення взаємодії між окремими індивідами, різними політичними групами і структурами, між громадським суспільством і державною владою, а в самій владі — між основними її гілками, де приймаються, узгоджуються і виконуються державно-управлінські рішення.

Країни розвинутої демократії напрацювали практичний досвід застосування різних форм і механізмів комунікативної взаємодії гілок державної влади в процесі прийняття і реалізації державно-управлінських рішень, який може бути корисним для України, оскільки процеси реформування і демократизації системи державної влади у нас, через об'єктивні причини, відбуваються одночасно.

На нашу думку, рівень розвитку масово комунікаційних процесів у сучасній Україні є достатнім для здійснення ефективної політичної комунікації. Проте її змістовний аналіз, спрямованість, форми реалізації свідчать, що ці процеси ще далекі від демократичної моделі політичної комунікації. Причина, передусім, — у відсутності системи налагодженого, постійного інформаційного обміну між політичною системою, її інститутами та суспільством. Ускладнюється цей процес також відсутністю розвинених структур громадянського суспільства, які здатні суттєво впливати на якість політичної комунікації через функціонування системи обов'язкового «зворотного зв'язку, постійного політичного діалогу як на горизонтальному, так і на вертикальному рівнях суспільства.

На жаль, сьогодні доводиться констатувати, що політичні комунікації у сфері взаємовідносин гілок влади в Україні стали своєрідним засобом посилення конфронтації та боротьби за повноваження. Їх використання часто-густо має далекі від демократичних принципів цілі: обмінятися політичними попередженнями; скомпрометувати політичних опонентів; довідатися про реакцію протилежної сторони на ту чи іншу ідею, пропозицію, щоб визначити можливі наслідки їх реалізації; примусити опонентів змінити поведінку; в кращому разі — прорекламувати власні дії або позиції своїх представників.

Поділяємо думку більшості політичних аналітиків, що без належного розвитку політичних комунікацій між гілками влади України важко розраховувати на стабілізацію політичних відносин і суспільного розвитку. Політичні комунікації повинні сприяти стабілізаційним процесам, об'єднувати, а не роз'єднувати тих, кому суспільство довірило владу — єдину й неподільну. Тому доцільно розглядати політичні комунікації як спосіб діалогу центрів прийняття державно-управлінських рішень у процесі реалізації ними інтересів не певних впливових груп, а суспільства загалом.

Основними центрами прийняття державно-управлінських рішень у політичній системі сучасної України є Верховна Рада, Президент і Кабінет Міністрів України. Саме вони, презентовані їх керівниками та державними засобами масової інформації на центральному і регіональному рівнях, є найбільш впливовими суб'єктами політичної комунікації. Через ЗМІ, використання новітніх політико-інформаційних технологій Верховна Рада, Президент і Кабінет Міністрів України здійснюють обмін ідеями, інформацією політичного характеру, доносять до суспільства своє бачення способів вирішення важливих суспільних проблем, дають оцінки діям тих чи інших суб'єктів політики. Так формується певний тип політичного спілкування і впливу, відбувається, хоч і повільно, налагодження політичного діалогу. Він поки не відповідає демократичним вимогам, а відтак — не сприяє стабілізації політичної системи України.

Для того, щоб стати ефективним механізмом узгодження позицій центрів прийняття державно-управлінських рішень, здійснювана Верховною Радою, Президентом і Кабінетом Міністрів України політична комунікація має спрямовуватися на виконання завдань, продиктованих принципами демократичного політичного врядування, за якого всі гілки єдиної державної влади перебувають не в стані конфронтації і перетягування повноважень, а в єдності і чіткості щодо повноважень, які передбачені основним законом країни. Виходячи зі стратегії демократичного політичного розвитку України, можна визначити першочергові завдання, спільні для всіх центрів прийняття державно-управлінських рішень.

По-перше, політичні комунікації, здійснювані Верховною Радою, Кабінетом Міністрів, Президентом України, мають бути чітко спрямованими на інтеграцію суспільства, пошук і донесення до населення таких суспільно значимих ідей, які були б зрозумілими і прийнятними для більшості українських громадян. Для цього структури, які відповідають

за комунікації в цих центрах здійснення влади повинні узгодити перелік проблем, які сьогодні сприймаються як на Заході, так і на Сході України і є зрозумілими для різних соціальних верств і груп. Такими актуальними проблемами громадяни вважають:

- державний захист населення від зниження життєвого рівня (так вважають 77,3% громадян);
- забезпечення суспільного порядку (74,3%);
- досягнення стабільності в державі й суспільстві (72,2%);
- екологічна безпека населення (71,3%);
- дотримання чинного законодавства і забезпечення верховенства права (69,9%);
- реальна гарантія прав і свобод громадян (61,2%) тощо [3, с. 484–507].

На основі досліджень, здійснених в Україні останніми роками можна визначити й риси очікуваної політики, які існують на рівні масової суспільної свідомості. Це передусім прозорість, передбачуваність, орієнтація на цілі суспільства (насамперед подолання економічної стагнації, стабілізація економіки, забезпечення порядку і законності), не корумпованість, діяльність відповідно до закону, захист прав громадян на свободу слова, вільне волевиявлення думок, суджень, поглядів. На рівні масової суспільної свідомості помітна тенденція переорієнтації політики «демократизації», що було характерно наприкінці 80-х — на початку 90-х років минулого століття, на політику розвитку цінностей.

По-друге, важливим завданням комунікаційного впливу всіх, без винятку, центрів прийняття державно-управлінських рішень має стати поширення та розповсюдження соціально важливої інформації. Оскільки в сучасних умовах політичне життя набуває щоразу більш «усуспільненого» характеру, політичні комунікації не можуть здійснюватися на рівні лише приватно-політичних інтересів суб'єктів політичного процесу. Вони повинні в тією чи іншою мірою задовольняти суспільні інтереси, спрямовуватись на учасників політичного процесу, яким належить робити свідомий політичний вибір. Через одні лише засоби політичної пропаганди, до чого переважно вдаються учасники політичного процесу в сучасній Україні, реалізувати ці завдання неможливо.

По-третє, для досягнення результативності здійснюваної політичної комунікації, необхідна дієва система постійного зв'язку між центрами прийняття державно-управлінських рішень та авторитетними, впливовими структурами громадянського суспільства, внаслідок чого стане реальною підтримка останніми державно-управлінських рішень, які готує і приймає Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів України. Через стимулювання широкого громадського обговорення, відкритих суспільних дискусій, залучення до участі в них різних верств населення, інститути державної влади отримають більше можливостей для реалізації важливого завдання політичної комунікації, а саме — формування політичної свідомості і ціннісних орієнтацій населення. Будь-яке суспільно важливе рішення не може бути прийняте демократичною владою кулуарно, без широкого громадського обговорення в засобах масової інформації, на форумах, громадських слуханнях, референдумах та плебісцитах. Ефективність політичних комунікацій у правовому демократичному суспільстві ґрунтується на механізмах впливу на громадську думку, поширенні політичної інформації, ідей, постановці проблем для суспільного

обговорення і прийнятті політичних рішень через досягнення суспільного консенсусу і згоди.

По-четверте, важливим завданням політичної комунікації Верховної Ради, Секретаріату Президента, Кабінету Міністрів України є презентація їх діяльності як інститутів державної влади і впливових, активних суб'єктів політики.

Комунікативна взаємодія між центрами прийняття державно-управлінських рішень передбачає:

- 1) взаємний обмін інформацією, а саме — передачу інформації та забезпечення її розуміння всіма учасниками комунікативного процесу;
- 2) активну взаємодію суб'єктів комунікації, починаючи від оцінки, сприйняття чи не сприйняття інформації і закінчуючи об'єднанням з метою організації спільної діяльності, у процесі чого формується взаєморозуміння, суперництво чи конкуренція;
- 3) взаєморозуміння учасників комунікації.

Отже, комунікативну взаємодію між центрами прийняття державно-управлінських рішень можна розглядати як інформування, взаємовплив, певні взаємовідносини між її учасниками, досягнення порозуміння.

Зміст комунікації між центрами прийняття державно-управлінських рішень залежить від мотивів і цілей, визначених ними, знання предмета комунікації, дотримання морально-етичних принципів комунікативної взаємодії та володіння засобами психологічного впливу. Ще Аристотель наголошував на тому, що для успішної комунікації потрібно володіти «здоровим глуздом, справжнім бажанням та істинними моральними рисами».

Як уже зазначалося, основною метою комунікативної взаємодії між Верховною Радою України, Президентом, Кабінетом Міністрів повинно стати досягнення взаєморозуміння та організація взаємодії в реалізації завдань єдиної державної політики.

Взаємодія — це процес безпосереднього або опосередкованого впливу суб'єктів комунікації один на одного. Цей вплив ефективний за умови, коли кожен з них є стороною, потреби якої в процесі комунікативної взаємодії задовольняються. Такими потребами є прагнення бути почутим, зрозумілим, бажання отримати відповіді на поставлені запитання.

Готовність до взаємодії в суб'єктів комунікації (як і спілкування загалом) базується на трьох основних компонентах:

1. Мотиваційному — бажанні спільно працювати, творити, реалізовувати поставлені цілі.
2. Змістовному — розумінні, як спільно працювати, спілкуватися задля досягнення тієї чи іншої мети.
3. Операційному — готовності до спільної діяльності (наявності для цього необхідних знань, умінь, навичок).

Психологічною передумовою успішної взаємодії центрів прийняття державно-управлінських рішень як суб'єктів комунікації, на думку психологів, є їх здатність сприймати один одного як партнерів у творенні державної політики.

Цьому сприяють:

- спільність цілей — досягнення суспільного добробуту і зміцнення держави;
- умови, що передбачають співпрацю.

На думку А. І. Допіри комунікативна система ефективна за умови, коли:

- інформаційне повідомлення дієво впливає на суб'єктів комунікації, їх ціннісні орієнтації, соціальні настанови або знання;
- в самому повідомленні міститься елемент нового, потенційна можливість його засвоєння;
- внаслідок отриманої в процесі комунікації інформації зменшується існуючий стан невизначеності [4].

Дослідники у сфері комунікацій вважають, що її ефективність визначається зокрема мірою єдності між повідомленнями комунікатора та комунікативною поведінкою реципієнта. Це, на нашу думку, посилює значення такого компонента комунікативного процесу як зміст комунікації. Психологи рекомендують дотримуватись таких психологічних принципів успішної комунікації: єдності змісту і форми комунікації; рівності психологічних позицій учасників комунікації, їх відкритості; формування позитивного емоційного клімату в процесі здійснення комунікації.

Для забезпечення сприйняття змісту комунікації необхідно, щоб інформація, яка надходить із центрів прийняття державно-управлінських рішень, була спрямована на те, щоб зробити процес комунікації доступним, зрозумілим, прийнятним, емоційно-позитивним. Це можливо за умови дотримання певних психологічних вимог до змісту політичної комунікації — простоти, доступності, зрозумілості, лаконічності.

Простота змісту комунікації — це вміння подати інформацію зрозумілою мовою, логічно, аргументовано, не вдаючись до складних форм і громіздких мовних зворотів. Складність змісту комунікації спричиняє додаткові бар'єри у її сприйнятті.

У цьому контексті фахівці рекомендують:

- надавати перевагу коротким реченням, уникаючи водночас у викладі матеріалу «телеграфного стилю»;
- не вживати надмірно складних синтаксичних конструкцій;
- важливу для сприйняття інформацію краще подавати в простому реченні;
- уникати пасивних речень;
- якомога менше в інформаційних текстах використовувати найвищий ступінь порівняння, оскільки тоді інформацію можуть сприймати як перебільшення;

- економно використовувати прикметники (їх надмірність у текстах повідомлень створює враження неприродності).

Доступність політичної комунікації досягається через подачу її змісту в зрозумілій формі, чітких поняттях, з конкретно визначеними цілями, близькими до потреб учасників комунікації, стимулювання уваги, інтересу, сприйняття. Ускладнення змісту комунікації, нерозуміння партнерами його суті створюють перешкоди для досягнення порозуміння та організації на цій основі взаємодії.

Рівність психологічних позицій учасників комунікативної взаємодії — наступний психологічний принцип, дотримання якого сприяє досягненню ефективності політичної комунікації й обумовлений двостороннім взаємним характером комунікаційного процесу. Для досягнення психологічної рівності в процесі комунікативної взаємодії пропонується:

- демонструвати щирий інтерес до позицій учасників комунікації, розуміння їх потреб, незалежно від того, яку роль вони виконують — партнерів чи опонентів;
- відмовитися в процесі комунікації від зверхнього, менторсько-повчального тону, наказів і погроз, претензій, іронії й сарказму;
- намагатися поставити себе на місце протилежної сторони, щоб зрозуміти її прагнення, бажання, інтереси;
- уникати зловживань критикою та засудженнями;
- час від часу використовувати похвалу, виявляти розуміння й умовну підтримку як партнерів у спілкуванні, так і опонентів.

Що ж до критеріїв ефективності змісту політичної комунікації між центрами прийняття державно-управлінських рішень, то такими повинні бути:

а) **Корисність.** З позицій впливу інформації на ефективність досягнення мети, результат політичної комунікації може бути оціненим як:

- порожня інформація (її ніяк не можна використати для прийняття відповідальних рішень);
- негативна інформація (дезінформація);
- позитивна інформація (може бути використана для прийняття відповідальних рішень).

б) **Повнота і точність.** Повнота змісту комунікації виявляється через урахування основних факторів, що склалися у визначеній ситуації, глибину висвітлення основних питань). Точність інформації характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до реального стану речей.

в) **Достовірність.** Недооцінка або переоцінка різних фактів можуть завдати шкоди всьому процесу комунікації. Важливими умовами дотримання принципу достовірності інформації є:

- правильний добір фактів;

- виділення найбільш важливих моментів;
- глибоке розуміння проблеми.

г) **Своєчасність.** Корисність інформації залежить від того, наскільки вона своєчасна.

д) **Чіткість викладу.** Інформаційний матеріал повинен бути викладений просто, доступно, за необхідності — ілюстрований схемами, таблицями, графіками. Якщо інформація не зрозуміла, її не читають, її не вірять.

е) **Переконливість.**

Встановленню довіри і безпечності в процесі комунікації сприяє також дотримання такого психологічного принципу як відкритість позицій учасників комунікативної взаємодії. Він передбачає:

- уважне й поважне ставлення до потреб іншої сторони, визнання за нею права мати власний погляд на ситуацію чи проблему;
- вміння слухати, виявляти щирий інтерес до позиції протилежної сторони.

Ще одним психологічним принципом, дотримання якого гарантує ефективність та результативність політичної комунікації, є формування позитивного емоційного клімату, що забезпечується через:

- дотримання в процесі комунікативної взаємодії правил етики і культури політичного спілкування;
- вияв позитивного ставлення до учасників комунікації;
- уважне й поважне ставлення до партнерів комунікації.

Етика й загальнолюдська мораль повинні бути визнані всіма суб'єктами прийняття державно-управлінських рішень підвалиною їх взаємодії в процесі здійснення політичної комунікації. У цьому контексті мова має йти про дотримання ними кодексу морально-етичних правил, вироблених людством упродовж багатьох століть, зокрема доброзичливості, ввічливості, уважності, самокритичності, чесності й порядності, тактовності, справедливості й об'єктивності в оцінюванні дій і вчинків.

Зміст політичної комунікації суб'єктів прийняття державно-управлінських рішень — це певний обсяг інформації, яка має бути доведена до учасників процесу. Для цього вона повинна мати чітко визначену мету: чи це повідомлення, яке має бути лише сприйняте; чи це інформація, розрахована на зворотну реакцію; чи це спонукання до конкретної дії. У кожному з цих випадків зміст спілкування повинен бути заздалегідь підготовленим, продуманим.

Підвищенню ефективності державно-управлінської діяльності, за умови їх умілого використання, сприяють різноманітні форми комунікативного впливу, які використовуються у практиці державного управління, а саме:

- інформування — передача інформації (законодавчих актів, наказів, директив, настанов, розпоряджень, доручень тощо). Для того, щоб бути зрозумілою і, найголовніше,

дійти до адресата, вона повинна відповідати конкретним правилам: бути чіткою, лаконічною, змістовною, доступною, зрозумілою; за формою подання — коректною і тактовною;

- пояснення — широке і всебічне тлумачення інформації з наведенням конкретних даних, роз'яснення з метою полегшення сприйняття інформації. У практиці управлінської діяльності використовують такі різновиди пояснення, як коментар, тлумачення, переказування і спрощення;
- переконання — вплив на свідомість, почуття, волю людей з метою формування в них свідомої участі у виконанні поставлених завдань. Основними психологічними засобами переконання є статус і авторитет того, хто переконує;
- поради і пропозиції — рекомендації щодо змісту й технології виконання поставлених завдань. Вони більш дієві тоді, коли надходять від людей компетентних.

У процесі політичної комунікації, як і в будь-яких видах спілкування, можливим є виникнення певних бар'єрів. Мова йде про комунікаційні труднощі, що можуть виникнути внаслідок певних причин.

По-перше, недостатнє розуміння зі сторони учасників комунікаційного процесу важливості тієї чи іншої інформації.

По-друге, недоліки в процесі побудови самої інформації, що часто проявляється в її неправильному розумінні. Такі ситуації можуть бути спричинені недостатньою переконливістю інформації; відсутністю акцентування на основному; складністю формулювання завдань; неправильною побудовою фраз та невдалим використанням слів, що може призвести до подвійного їх тлумачення; відсутністю конкретних вказівок щодо дій тощо.

По-третє, неадекватний психологічний настрій учасників комунікативного процесу (упередженість, негативне ставлення до джерела інформації, наявність певних стереотипів, відсутність зацікавлення тощо).

По-четверте, громіздкість структури комунікативного процесу й можливість перекручення інформаційного повідомлення на певному етапі його шляху до споживача.

По-п'яте, недосконалість системи «зворотного зв'язку».

Оптимальними методами подолання таких бар'єрів, на думку фахівців, є:

- доведення до об'єктів комунікації адекватної інформації з проблеми, яка потребує розв'язання (і іншому випадку пошук відповідей на поставлені запитання здійснюватиметься в тих джерелах, де достовірна інформація відсутня);
- використання пояснень і обґрунтування інформації, повідомлень; переконання виконавців у необхідності, актуальності, можливості виконання розпоряджень;
- дотримання принципів раціональної побудови інформації (чіткість, послідовність, логічність, простота, конкретність, дієвість);

- урахування соціально-психологічного клімату в установі, організації, суспільстві загалом;
- налагодження дієвого «зворотного зв'язку» для визначення рівня сприйняття інформації та виконання наказів і настанов.

Суттєва роль у процесі здійснення політичної комунікації належить владним PR-службам. Організація їх діяльності з метою забезпечення дієвих, ефективних комунікативних зв'язків повинна здійснюватися на основі міжнародно визнаних принципів інформаційної відкритості влади, а саме:

- презумпція доступності інформації (максимальне оприлюднення). Уся інформація про діяльність органів влади підлягає широкому оприлюдненню (за винятком тієї, що обмежена спеціальними нормативно-правовими актами);
- інформаційна відкритість — публікація і обов'язкове розповсюдження суспільно важливих документів, за винятком обґрунтованих обмежень;
- заохочення (стимулювання) відкритості урядових структур;
- обмеження сфери встановлених винятків щодо відмови в отриманні інформації, їх обґрунтування й суворо відповідальність за порушення правил надання потрібної інформації;
- пріоритет «громадського інтересу» — законодавчий захист можливості оприлюднення інформації, навіть якщо вона становить виняток (за наявності для цього достатніх підстав);
- безкоштовність надання інформації органами державної влади (за винятком тих послуг, які не передбачені чинним законодавством або потребують надмірних витрат);
- відкритість засідань органів державної влади та місцевого самоврядування для широкої громадськості [5].

Інформація про діяльність органів державної влади має також відповідати психологічним вимогам здійснення процесу масової комунікації: бути актуальною й оперативною; відзначатися достовірністю (на її основі громадяни, зацікавлені організації й установи можуть приймати ефективні рішення); бути достатньою (повною, всебічною, глибокою); за формою подачі відзначатися простотою, чіткістю; бути доступною для отримання, спрощеною щодо каналів передачі (безпосередньо від відправника).

Акції і заходи, які можуть бути використані службами зв'язків з громадськістю Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, Секретаріату Президента, повинні, з одного боку, бути різноманітними за формою, з другого — цілеспрямованими щодо змісту. І основне — діяти комплексно, в одному напрямі.

Серед таких форм варто, передусім, назвати:

- спеціальні дні, тижні або навіть виділені конкретні години для інформування суспільства й організації системи «зворотного зв'язку»;
- зустрічі, круглі столи, семінари, зібрання громадськості;

- публічні дебати, тематичні зустрічі;
- звіти про розв'язання проблем, публікування статистичних даних;
- оголошення результатів опитувань громадської думки, соціологічних досліджень;
- повідомлення, прес-конференції з нагоди важливих подій у житті та діяльності цих установ, певних посадових осіб;
- участь у громадських заходах;
- публічні слухання з важливих проблем суспільного життя;
- урочисті події, святкування державних, національних і релігійних свят.

Це неповний перелік можливих заходів. У кожному конкретному випадку слід виходити з реальних можливостей, доцільності, традицій.

Для реалізації ефективної комунікативної взаємодії різних гілок влади необхідні реальні умови і готовність до вільного обміну думками всіх суб'єктів державно-управлінського процесу; визнання закономірним і законним існування різних підходів, поглядів на проблеми, які є предметом обговорення, зокрема альтернативних, та толерантне ставлення до різних позицій та думок; наявність практики вільного вираження, поширення та захисту думок та поглядів; заохочення змагальності думок, пошук найбільш оптимальних і ефективних рішень; розвинена інформаційна інфраструктура органів державної влади (структури системно-інформаційного забезпечення банків даних і комунікацій, необхідних для їх діяльності); культура політичного діалогу.

Постановка цих завдань створює цілу низку проблем організаційного, нормативно-правового, соціокультурного, матеріально-технічного, технологічного характеру, які теж потребують свого вирішення.

Література

1. Бебик В. К проблеме коммуникации и ее функции в обществе // Персонал. — 2004. — № 3. — С. 28–33.
2. Пугачев В. П., Соловьев А. И. Введение в политологию. Учебн. пособ. — М., 1995.
3. Українське суспільство 1992–2006. Соціологічний моніторинг. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2006.
4. Допіра А. І. Актуальне незнання як передумова сприймання та розуміння інформаційних повідомлень ЗМІ // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина української держави. Матеріали Другої Всеукраїнської наукової конференції 13–14 листопада 1997 р. К., 1997.
5. Інформаційна відкритість української влади. — К., 2002